

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ:
НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ ВИМІР
В УМОВАХ ВОЄННИХ ВИКЛИКІВ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 26 квітня 2024 року

Одеса
«Фенікс»
2024

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)
Є 24

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 15.05.2024 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: науково-практичний вимір в умовах воєнних викликів** : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 26 квітня 2024 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2024. – 1000 с.
ISBN 978-617-8430-05-4

У збірнику відображено наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині у сферах філософських основ, загальної теорії та історичних досліджень держави і права, актуальних проблем світових соціально-політичних процесів, соціології та психології в умовах повномасштабного військового вторгнення. Висвітлено питання загроз національній безпеці в їх конституційному вимірі у рамках міжнародного та європейського права, трудового права та права соціального забезпечення, земельного, аграрного та екологічного права, пов'язані з функціонуванням економіки та підприємництва в умовах європейського вибору України. Розглянуто проблеми інформатизації та цифровізації суспільства, захисту інформації та кібербезпеки в умовах військового вторгнення, питання методики викладання іноземних мов, теорії та практики перекладу, проблеми лінгвістики та журналістики. Відображено наукові напрацювання у сферах адміністративного права та процесу, фінансового, морського та митного права, організації та вдосконалення судоустрою, прокуратури, інших правоохоронних органів, адвокатури. Висвітлено питання кримінального права, кримінально-процесуальних аспектів кримінального провадження та кримінологічних особливостей протидії злочинності в умовах воєнного стану, криміналістики, судової експертизи, психології та медицини у забезпеченні судочинства, цивільного та сімейного права, інтелектуальної власності та патентної юстиції, цивільного судочинства, господарського права та процесу. Розглянуто актуальні питання діяльності сучасних бібліотек у закладах вищої освіти, фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розраховано на наукових і науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)»364»»20»(062.552)

Матеріали видано в авторській редакції

ISBN 978-617-8430-05-4

© НУ «Одеська юридична академія, 2024
© Автори статей, 2024

<i>Кузьмін Едуард Едуардович</i> ДО ДИСКУСІЇ ЩОДО НЕОБХІДНОСТІ ПЕРЕОСМИСЛЕННЯ КОНЦЕПЦІЇ «МІЖНАРОДНОГО ПОКАРАННЯ»	189
<i>Мануїлова Катерина Вікторівна</i> ВИКОРИСТАННЯ СИСТЕМ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У МІЖНАРОДНИХ ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТАХ	191
<i>Мануїлова Катерина Вікторівна, Рудецька Поліна Андріївна</i> ГЕНОЦИД ЯК ЗЛОЧИН ПРОТИ БЕЗПЕКИ ЛЮДСТВА: ПРАВОВИЙ АСПЕКТ ТА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ	193
<i>Невара Лілія Михайлівна, Колесник Михайло Ігорович</i> ПРАВА ЛЮДИНИ ЧЕТВЕРТОГО ПОКОЛІННЯ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ	195
<i>Невара Лілія Михайлівна, Красник Вікторія Михайлівна</i> ДІЯЛЬНІСТЬ ТОВАРИСТВА ЧЕРВОНОГО ХРЕСТА УКРАЇНИ ПІД ЧАС ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ РФ	198
<i>Невара Лілія Михайлівна, Проніна Наталія Ігорівна</i> МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ПРАВ ДІТЕЙ В УМОВАХ ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ	200
<i>Невара Лілія Михайлівна, Фесюн Ольга Костянтинівна</i> ПРАВО НА ПОСТМОРТАЛЬНУ РЕПРОДУКЦІЮ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	203
<i>Федорова Тетяна Сергіївна, Дронов Владислав Юрійович</i> МІЖНАРОДНИЙ КРИМІНАЛЬНИЙ СУД У МЕХАНІЗМІ ЗАХИСТУ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ПРАВ ЛЮДИНИ	205
<i>Цибульська Ольга Юріївна</i> AROSTILLE VS СУД ЯК СПОСІБ ВИЗНАННЯ РІШЕННЯ ІНОЗЕМНОГО СУДУ В УКРАЇНІ В КОНТЕКСТІ МІЖНАРОДНОГО ПРИВАТНОГО ПРАВА	207
<i>Гребенюк Дмитро Олегович</i> ЗАКОНОДАВЧА СПІВПРАЦЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПАРЛАМЕНТУ З ПАРЛАМЕНТСЬКИМИ ОРГАНАМИ КРАЇН-ЧЛЕНІВ ЄС	209
<i>Бурдюжа Олександр Миколайович</i> НАДАННЯ ГУМАНІТАРНОЇ ДОПОМОГИ В КОНТЕКСТІ УЧАСТІ УКРАЇНИ В МЕХАНІЗМІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ ЄС	211
<i>Галат Владислав Ігорович</i> СУЧАСНІ ВИКЛИКИ І ПЕРСПЕКТИВИ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ ДОГОВОРІВ МІЖНАРОДНОЇ КУПІВЛІ-ПРОДАЖУ ТОВАРІВ В 21 СТОЛІТТІ	213
<i>Джевага-Третякова Світлана Юріївна</i> УМИСЕЛ ЯК ХАРАКТЕРИСТИКА СУБ'ЄКТИВНОЇ СТОРОНИ ВІДМИВАННЯ ГРОШЕЙ ЯК ТРАНСНАЦІОНАЛЬНОГО ЗЛОЧИНУ	216
<i>Жакун Маргарита Юріївна</i> ТРАНСФОРМАЦІЯ СТРАТЕГІЇ ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	218
<i>Левченко Ігор Сергійович</i> ПРАВО ВИБОРУ КРАЇНИ ПРИТУЛКУ ВСЕРЕДИНІ ЄС В СВІТЛІ НАПЛИВУ БІЖЕНЦІВ, ВИКЛИКАНОГО АГРЕСІЄЮ ПРОТИ УКРАЇНИ.	221
<i>Луцан Алла Валеріївна</i> ДО ПИТАННЯ СУЧАСНОГО СТАНУ ПРАВ ЖІНОК В САУДІВСЬКІЙ АРАВІЇ.	223
<i>Марченко Дмитро Вікторович</i> СКЛАДНОЩІ ВИБОРУ ЗАСТОСОВАНОГО ПРАВА ТА ФОРМИ ДОГОВОРУ В МІЖНАРОДНОМУ ПРИВАТНОМУ ПРАВІ.	225
<i>Редченко Ярослав Олександрович</i> НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ РЕГУЛЮВАННЯ ТА ЛІЦЕНЗУВАННЯ ПОСЛУГ ПОВ'ЯЗАНИХ З РЕАЛІЗАЦІЄЮ ВІРТУАЛЬНИХ АКТИВІВ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ	227
<i>Самойлюк Дмитро Геннадійович</i> ДОКАЗУВАННЯ В МІЖНАРОДНОМУ КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВІ.	229
<i>Чернявський Марк Віталійович</i> ОЦІНКА ВПЛИВУ МИРОТВОРЧИХ ОПЕРАЦІЙ НА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МІЖНАРОДНОЇ БЕЗПЕКИ ТА ЗАПОБІГАННЯ КОНФЛІКТАМ	230
СЕКЦІЯ 6. ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ МОРСЬКОЇ ТА МИТНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ	
<i>Кормич Борис Анатолійович</i> ІНСТИТУТ АЕО ЯК ВІДДЗЕРКАЛЕННЯ ПРОБЛЕМ НАБЛИЖЕННЯ МИТНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ДО ПРАВА ЄС . . .	233
<i>Аверочкина Тетяна Володимирівна</i> ДОБРА, ЗАГАЛЬНА ТА ПРИЙНЯТНА МОРСЬКА ПРАКТИКА ЯК ПРАВОВІ КАТЕГОРІЇ.	235
<i>Федотов Олексій Павлович</i> УКРУПНЕННЯ МИТНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ ПІВДЕННОГО РЕГІОНУ.	238

СЕКЦІЯ 6

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ МОРСЬКОЇ ТА МИТНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

*Керівник секції: професор кафедри морського та митного права,
доктор юридичних наук, професор Т. В. Аверочкина
Секретар секції: старший лаборант А. С. Довбня*

Кормич Борис Анатолійович
*Національний університет «Одеська юридична академія»,
завідувач кафедри морського та митного права, доктор юридичних наук, професор*

ІНСТИТУТ АЕО ЯК ВІДДЗЕРКАЛЕННЯ ПРОБЛЕМ НАБЛИЖЕННЯ МИТНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ДО ПРАВА ЄС

Інститут авторизованого економічного оператора (далі – АЕО) втілює особливу форму партнерства між митними органами та суб'єктами господарювання. У зв'язку з євроінтеграційними прагненнями в Україні, вже наприкінці 90-х років ХХ ст. у митному законодавстві було запроваджено практику надання митними органами спрощень суб'єктам господарювання при здійсненні митного контролю. А положення щодо інституту АЕО уперше з'явилися в Митному кодексі України (далі – МКУ), ухваленому 13 березня 2012 року [1]. Але перша спроба запровадження інституту АЕО виявилася невдалою. З одного боку, тодішня редакція МКУ мала значну кількість прогалин, як то відсутність положень щодо визначення ролі у міжнародному ланцюзі постачання товарів, яку мало виконувати підприємство для отримання авторизації та набуття статусу уповноваженого економічного оператора; невизначеність правового статусу суб'єктів господарювання, які могли претендувати на отримання такого статусу тощо. З іншого боку, так і не було здійснено практичних кроків щодо реалізації відповідних положень МКУ та внесення необхідних змін до порядку здійснення митних процедур. Друга спроба запровадження інституту АЕО також стикнулася із низкою проблем, не дивлячись на те, що у Законі України № 141-ІХ від 02 жовтня 2019 р. вітчизняний інститут АЕО був цілковито переосмислений. Відповідні зміни охопили практично всі аспекти правового регулювання АЕО, починаючи від самої назви інституту та закінчуючи порядком отримання статусу АЕО і наданням переваг і спрощень. Проте, і ця редакція МКУ не зняла всіх перешкод для успішного розвитку інституту АЕО, які і нині існують на практиці. Окрім того, попри неодноразові зміни законодавства у сфері правового регулювання інституту АЕО, зокрема і після внесення чергових змін до МКУ (Закон України № 2510-ІХ від 15.05.2022 р.), кількість підприємств, які отримали авторизацію АЕО, до третього кварталу 2023 року не збільшувалась.

Так, відповідно даних Єдиного державного реєстру авторизованих економічних операторів [2], перше підприємство отримало авторизацію у березні 2021 року, а наступне лише наприкінці червня 2023. Після цього, на тлі втрати чинності спрощень, що діяли раніше, фактично в ручному режимі було забезпечено певне збільшення кількості АЕО – 19 авторизацій з серпня по грудень 2023 року та 13 авторизацій з січня по березень 2024. Для порівняння лише у сусідніх з нами Польщі налічується 954 АЕО, Угорщині – 462, Румунії – 264 [3].

Розвиток інституту АЕО в Україні значною мірою віддзеркалює цілу низку типових проблем, які виникають на шляху наближення українського законодавства до міжнародних стан-

дартів та права ЄС. Одним з ключових у даному аспекті є відсутність у вітчизняному законодавстві та практиці публічного управління сталих традицій та практик державно-приватного партнерства [4]. У той же час саме ця ідея була покладена в основу інституту АЕО [5]. У його рамках приватні суб'єкти беруть на себе додаткові зобов'язання щодо гарантування безпеки ланцюга постачання, заходів із забезпечення дотримання законодавства, забезпечення фіскальних інтересів держави, збору інформації про вантажі, відправників та отримувачів тощо, які б в іншому випадку довелося реалізовувати митним органам за рахунок коштів державного бюджету.

Дана проблема обумовлює наступну, яка полягає у доволі специфічному сприйнятті процесу авторизації, як односторонньої дії митних органів з надання певного переліку спрощень, встановлених законодавством. У той же час, для забезпечення відповідності критеріям отримання статусу АЕО підприємства мають інвестувати значні кошти у розвиток матеріальної бази, вдосконалення внутрішніх процедур діяльності та навчання персоналу. Все це, по суті є приватними інвестиціями у реалізацію безпекової функції митної політики країни. Таким чином, спрощення, які надаються АЕО, на практиці слід розглядати як компенсацію інвестицій у комплаєнс, коли АЕО отримує можливість зменшити операційні витрати за рахунок меншого обсягу митних формальностей та скорочення часу на митне оформлення.

Дискусії щодо неадекватності та надмірності діючих в Україні критеріїв надання авторизації АЕО, зокрема такого критерію як «фінансова стійкість», точаться в Україні вже не один рік [6; 7]. Але, на жаль, попри певні покращення вони все ще не відповідають рівню «ліберальності», який існує у більшості країн-членів ЄС. При цьому зазначене стосується як формулювання самих критеріїв, так і процедур перевірки відповідності. Останні у більшості юрисдикцій передбачають значно більше способів підтвердження фінансового стану підприємства, що претендує на отримання статусу АЕО.

Ще одним проблемним аспектом є доволі непродуктивний підхід до реформування митного законодавства у цілому. Так, починаючи з 2014 року (тобто з моменту підписання Угоди про асоціацію України та ЄС, яка встановила зобов'язання наближення до митного законодавства ЄС) було прийнято біля сімдесяти законів, якими вносилися ті або інші зміни до МКУ. До цього слід додати особливості правового походження інституту АЕО (фактично виник у США, як захід протидії міжнародному тероризму, популяризований на рівні Всесвітньої митної організації, та адаптований на рівні ЄС), які роблять його доволі відмінним від типових для України інститутів митного законодавства. З огляду на це, безсистемні спроби наближення митного законодавства до права ЄС шляхом введення окремих нових інститутів в МКУ є малоефективними. Адже по-перше, накопичуються неузгодженості між «новими» та «старими» інститутами, по-друге, постійні зміни митного законодавства створюють додаткове навантаження на профільні міністерства, митні органи та суб'єктів ЗЕД, які знаходяться у стані постійної трансформації внутрішніх процесів та процедур під все нові, і нові вимоги. Цілковито очевидно, що найкращим шляхом було б прийняття нового Митного кодексу, який повністю відповідав би Митному кодексу ЄС.

Все вищезазначене вказує не лише на необхідність подальших кроків до покращення правового регулювання АЕО, а й свідчить про необхідність аналізу та врахування досвіду запровадження даного інституту. Останнє стане у нагоді для вдосконалення прийомів та способів подальшого реформування національного митного законодавства.

Список використаних джерел

1. Митний кодекс України : Закон України від 13.03.2012 р. № 4495-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text> (дата звернення: 30.03.2024).
2. Єдиний державний реєстр авторизованих економічних операторів. Єдиний державний інформаційний веб-портал «Єдине вікно для міжнародної торгівлі» / Держ. митна служба України. URL: <https://cabinet.customs.gov.ua/aeopubliclist> (дата звернення: 30.03.2024).

3. Authorised Economic Operators – Query page. *European Commission* : site. URL: https://ec.europa.eu/taxation_customs/dds2/eos/aeo_consultation.jsp (дата звернення: 30.03.2024).

4. Gayk A., Naujoké E., Kormych B. Harmonization of procedures is still work in progress. *WCO news* : site. 2021. 25 Febr. URL: <https://mag.wcoomd.org/magazine/wco-news-94/harmonization-of-procedures-is-still-work-in-progress/> (дата звернення: 30.03.2024).

5. Campos M., Morini C., de Moraes G., Inácio E. Jr. A performance model for Public–Private Partnerships: the authorized economic operator as an example. *Revista de Administração*. 2018. Vol. 53, Iss. 2. P. 268–279. URL: <https://doi.org/10.1016/j.rausp.2017.07.002>

6. Мірошніченко В. Спрощення митних процедур: потрібні зміни. *Економічна правда* : сайт. 2021. 9 лип. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2021/07/9/675807/> (дата звернення: 30.03.2024).

7. Ostriкова T. AEO's Institution Development in the EU and Ukraine: Common Standards in Different Perceptions. *Lex Portus*. 2021. Vol. 7, Iss. 5. P. 69–87. URL: <https://doi.org/10.26886/2524-101X.7.5.2021.4>

Ключові слова: авторизований економічний оператор, спрощення, митні процедури, партнерство, митне законодавство, право ЄС, гармонізація.

Keywords: authorised economic operator, simplifications, customs procedures, partnership, customs legislation, EU law, harmonization.

Аверочкіна Тетяна Володимирівна

Національний університет «Одеська юридична академія»,

професор кафедри морського та митного права, доктор юридичних наук, професор

ДОБРА, ЗАГАЛЬНА ТА ПРИЙНЯТНА МОРСЬКА ПРАКТИКА ЯК ПРАВОВІ КАТЕГОРІЇ

Морська та портова діяльність завжди поєднані зі значними ризиками для людей, суден та вантажів. Технічна стандартизація та правова регламентація цих активностей зазнали чи не найзначнішого поширення та кодифікації: від глобального рівня міжнародних угод до актів, що діють у окремих портах, судноплавних компаніях, на суднах. Їх переважна кількість спрямована на забезпечення безпеки і протидію настанню надзвичайних подій, що пов'язані або з небезпекою для судна та екіпажу (аварії, рятування на морі та ін.), або вимагають максимальної уваги та обережності (буксирування, рятування тощо). Ці випадки вимагають від екіпажу судна не лише уміння правильно маневрувати, але й надзвичайної зібраності, дисциплінованості, здатності на практиці застосувати свої знання морської справи. У частині а) Правила 8 Міжнародних правил попередження зіткнень суден у морі [1] зазначається, що «будь-яка дія, що застосовується для попередження зіткнення, якщо дозволяють обставини, повинна бути впевненою, вчасною і відповідати хорошій (добрій. – Т. А.) морській практиці». Міжнародна конвенція про стандарти підготовки, дипломування моряків і несення вахти 1978 р. [2] теж використовує поняття «добра морська практика» при визначенні критеріїв для оцінки компетентності моряків, проте не надає їх тлумачення, як й Міжнародні правила попередження зіткненню суден в морі. Внутрішнє українське законодавство не тлумачить ані цієї категорії, ані суміжних з нею – «звичайна морська практика», «прийнятна морська практика».

Дійсно, легальне визначення цих категорій відсутнє, але зазвичай «добра морська практика» розглядається як галузь практичних знань про належне управління судном у складних умовах під час рейсу та, як наслідок, забезпечення безпеки мореплавства. Її також можна визначати як сукупність низки широко відомих та поширених морських звичаїв, які обов'язково виконуються усіма судноводіями. Вони мають переважно технічний характер та надають